

Ștefan OPREA

Mai este nevoie de un pas

Cu *Strigoii*, Ibsen dădea un răspuns – polemic – celor care, după premiera *Norei* îl acuzaseră de atentat la adresa familiei, a stabilității și solidității relațiilor conjugale. Temă predilectă a epocii, emanciparea femeii fusese tratată de dramaturg cu o îndrăzneală neobișnuită, dezvoltând adevăruri dureroase pe care morala unei societăți închistate în norme rigide le ascundea cu grijă. Nora își părăsea familia pentru a se împlini ca ființă umană. În *Strigoii* lucrurile se petrec invers: Helene Alving își înăbușă adevărata iubire, se căsătorește, cum îi cer părinții, pentru a face „o partidă bună” și, după o tentativă de fugă, se întoarce și rămâne lângă un soț depravat. Zguduitorul dramă e una a consecințelor, a lipsei curajului de a-și asuma dreptul la demnitate și libertate. E drama supunerii la norme social-morale convenționale și strivitoare de destine.

Piesa are, însă, două linii dramatice principale, cea de-a doua fiind a fiului, Oswald. Pornind de la adevărul – și el mult vehiculat în perioada sfârșitului de secol XIX – că păcatele părinților sunt plătite de copii, Ibsen face o demonstrație aproape științifică (în ideea eredității psiho-biologice): deși

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași – *Strigoii* de Henrik Ibsen. Regia: Ovidiu Lazăr. Scenografia: Rodica Arghir. Spațiu sonor: Ovidiu Lazăr. Distribuția: Violeta Popescu, Sergiu Tudose, Petru Ciubotaru, Călin Chirilă, Monia Pricopi. Data premierei: 2 mai 1999.

trimis de mama lui în străinătate, încă de la vârsta de șapte ani, pentru a-l feri de influența nefastă a depravării alcoolice și sexuale a tatălui, tânărul poartă în sânge sămânța răului moștenită de la acesta. Se va întoarce acasă, peste ani, bolnav, sfârșit, fără a mai putea picta, întreținându-se cu morfină. Intersectarea celor două linii dramatice – care vin foarte tensionate una spre cealaltă – constituie punctul de înaltă temperatură al piesei și dictează finalul cu reflexe tragice. Pe scena ieșeană (unde Ibsen a fost jucat, pentru prima dată în România – în Sala Sidoli, însă – cu *Micul Eyolf*, în primăvara 1895), premiera *Strigoii* o datorăm regizorului Ovidiu Lazăr și scenografei Rodica Arghir. Într-un decor cu severități geometrice, ce sugerează răceala și rigiditatea normelor de viață, drama se înscrie cu rigoare calculată. Două planuri dispuse în adâncime – unul, al prezentului, constituit din forme exacte și elegante (salonul familiei Alving), celălalt al trecutului, cu forme distorsionate – un fel de vegetație metalică prin care lumina creează reflexe când frumos amăgitoare (anunțând festivitatea inaugurării azilului), când sumbre, stranii, sugerând fantomele trecutului care pătrund

în primul plan, prin glasvanduri înalte și cețoase, cu rame metalice, unghiulare; comunicarea între cele două planuri (cea mai izbutită idee regizoral-scenografică) e nu numai de natură temporală, ci și psiho-spirituală. Se stabilește astfel un raport de cauzalitate, trecutul combustionând drama prezentă și dictându-i ritmul și temperatura. Fantoma căpitanului Alving bântuie nestingherită în aceste spații, dar și în mintea și în sufletele personajelor. Poate o și mai decisă marcă a acestei „prezențe” ar fi spiritul tensiunii spectacolului și ar fi motivat mai adânc stările și confruntările dintre personaje; căci tocmai aici spectacolul nu se împlinește la cota necesară. Cutremurele subterane nu-și trimit unda de șoc spre spectator. Despre ele mai mult ni se vorbește, ca în teatrul epic, brechtian, deși nu ar reieși că aceasta ar fi fost miza regizorală.

În aceste limite, actorii joacă exact, riguros, elegant, fără excese exterioare, dar și fără a coborî în adâncime, până la miezul incandescent al dramei. Revenind pe scenă după o nedreaptă absență, Violeta Popescu e o *Doamna Alving* distinsă în resemnarea și suferința ei ascunsă. Actrița își

asumă cu discreție drama personajului, joacă reținut, pune surdină la zbuciumul său interior și în ea se concentrează circuitele dramatice ale întregului spectacol. *Pastorul Manders* – în mare măsură vinovat de toate câte s-au petrecut în trecut, deci și de consecințele care acum ies la iveală – e interpretat de Sergiu Tudose cu nerv bine dozat, sfâșierea personajului între datoria morală și o culpabilitate – pe care o resimte dar nu o recunoaște – fiind miza pe care actorul își construiește rolul. Petre Ciubotaru compune minuțios portretul de un realism viguros al tâmplarului *Engstrand*. Am așteptat cu mult interes evoluția, în dificilul rol *Oswald*, a tânărului actor Călin Chirilă și am avut satisfacția unei interpretări mature, dovedind exactă înțelegere a partiturii dramatice și bună adecvare a mijloacelor actricești; la care se adaugă o frumoasă ținută scenică și capacitatea de a intra, fără complexe, în dialog scenic cu actorii de performanță mai sus pomeniți. În rolul *Regine*, Monia Pricopi evoluează cu degajare, cu spontaneitate, personajul fiind, până la un moment al evoluției sale, singurul punct luminos în această dramă a umbrelor.

Ne rămâne speranța că spectacolul va câștiga pe parcurs în tensiune, că fluxurile dramatice dintre personaje vor deveni mai clare și mai fierbinți, astfel încât să putem vorbi despre un succes adevărat și de o nouă prezență de prestigiu pe afișul Teatrului Național „Vasile Alecsandri”.

Violeta Popescu și Sergiu Tudose